

Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen in 2019

VDAB. (2020). *Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen – editie 2020*. Brussel: VDAB.¹

In zijn jaarlijks schoolverlatersrapport onderzoekt VDAB hoe goed de Vlaamse schoolverlaters uit de verschillende opleidingen aansluiting vinden met de arbeidsmarkt. Concreet wordt onderzocht hoe groot het aandeel schoolverlaters is dat één jaar na het schoolverlaten op zoek is naar werk. Dit noemen we het werkzoekendenpercentage. Hoe groter dit percentage, hoe moeizamer de aansluiting met de arbeidsmarkt verloopt. Voor dit onderzoek koppelen we schoolverlatersgegevens van het departement Onderwijs en Vorming (regulier secundair en hoger onderwijs) en Syntra Vlaanderen (Leertijd) aan werkzoekendengegevens van VDAB. In deze bijdrage bekijken we eerst hoe de schoolverlaters worden gedefinieerd en wat het werkzoekendenpercentage precies inhoudt. Vervolgens bespreken we de belangrijkste resultaten uit het meest recente rapport. Hieruit blijkt wederom dat jongeren best mét een diploma de arbeidsmarkt betreden. Hoe hoger dit diploma, hoe beter hun kaarten liggen op de sollicitatietafel. Als de schoolverlater bovenop een diploma ook werkervaring – via een systeem van leren en werken of via stages tijdens de specialisatiejaren – kan voorleggen, versterkt dit nog verder de tewerkstellingskansen.

x+1 niet meer zijn ingeschreven. Schoolverlaters die studeerden in het buitenland of die studies volgden in een onderwijsinstelling die buiten de bevoegdheid valt van het Vlaams departement Onderwijs en Vorming komen niet voor in de cijfers. Bovendien zijn schoolverlaters minstens 18 jaar – vanaf dan zijn ze niet langer leerplichtig – en hoogstens 29 jaar oud in het jaar van schoolverlaten. Het betreft ook enkel jongeren die gedomicilieerd zijn in Vlaanderen en die tewerkgesteld kunnen worden op de reguliere arbeidsmarkt. Dit betekent dat schoolverlaters uit het buitenland gewoon secundair onderwijs van opleidingsvorm 1 en 2 (BuSO OV1 en OV2) in dit rapport niet worden meegeteld. Deze genieten een vorming met het oog op integratie in een beschermd leef- en werkmilieu. Tot slot, omdat (voorlopig) volledige en betrouwbare gegevens van schoolverlaters uit het hoger beroepsonderwijs (HBO5) – met uitzondering van HBO5 Verpleeg-

kunde – ontbreken, rapporteren we ook niet over deze schoolverlatersgroep. Om dezelfde reden zijn schoolverlaters die een getuigschrift of diploma secundair onderwijs behaalden via het volwassenenonderwijs of de Examencommissie niet opgenomen.

Wie zijn de schoolverlaters?

Schoolverlaters beschouwen we in deze studie als jongeren die in jaar x ingeschreven zijn in een erkende Vlaamse onderwijsinstelling, maar in jaar

Wat is het werkzoekendenpercentage?

Het werkzoekendenpercentage geeft aan hoe groot het aandeel schoolverlaters is dat één jaar na het verlaten van de school op zoek is naar werk. Het biedt dus een indicatie van de vroege tewerkstellingskansen van schoolverlaters. Concreet gaan we ermee na hoeveel schoolverlaters er op 30 juni (in het jaar na schoolverlaten) bij VDAB als werkzoekende zijn ingeschreven. Belangrijke opmerking hierbij is dat het werkzoekendenpercentage een momentopname betreft en dat we het ook in die hoedanigheid moeten interpreteren. De periode tussen het verlaten van de school en het moment dat VDAB het aantal geregistreerde werkzoekende schoolverlaters meet, kan vele transitie bevatten. Jongeren zoeken werk, vinden een job, worden werkloos, gaan terug studeren, vinden ander werk, enzovoort. Die dynamiek wordt niet gevat door het werkzoekendenpercentage.

Omwille van flexibelere studietrajecten eindigt een onderwijsloopbaan tegenwoordig niet steeds op 30 juni. Hierdoor worden een aantal schoolverlaters wat korter of langer dan een jaar opgevolgd. In het schoolverlatersrapport worden enkel werkzoekendenpercentages meegegeven van studiegebieden en opleidingen met minimum 30 schoolverlaters. Bij kleinere schoolverlatersaantallen is het werkzoekendenaandeel weinigzeggend en maakt het jaar op jaar vaak grote sprongen. Deze sprongen zijn door het kleine aantal observaties mogelijk eerder aan toevallige schommelingen toe te schrijven, dan aan werkelijke wijzigingen in de tewerkstellingsperspectieven.

Het schoolverlatersrapport editie 2020

Dalende trend in werkzoekendenpercentage valt stil

In 2018 verlieten 70 606 jongeren in Vlaanderen de school. Eén jaar later is 8,9% of 6262 van deze schoolverlaters op zoek naar werk. Hiermee stabiliseert het werkzoekendenpercentage na een continue daling tussen 2013 (13,0%) en 2018 (8,9%). Dit accordeert met een groeivertraging op de Vlaamse vacaturemarkt: vanaf februari 2019 zien

we de gestage toename in het aantal ontvangen vacatures van de afgelopen jaren afvlakken (zie Arvastat).

Aandeel ongekwalificeerde schoolverlaters blijft hoog

Ongekwalificeerde schoolverlaters zijn jongeren die de school verlaten met maximaal een getuigschrift van de tweede graad van het secundair onderwijs. Voor het jaar 2018 tellen we 6320 ongekwalificeerde schoolverlaters; dit komt neer op een aandeel van 9,0% in de volledige schoolverlaterspopulatie. Tegenover 2017 betekent dit een minieme daling van 0,2 procentpunt.

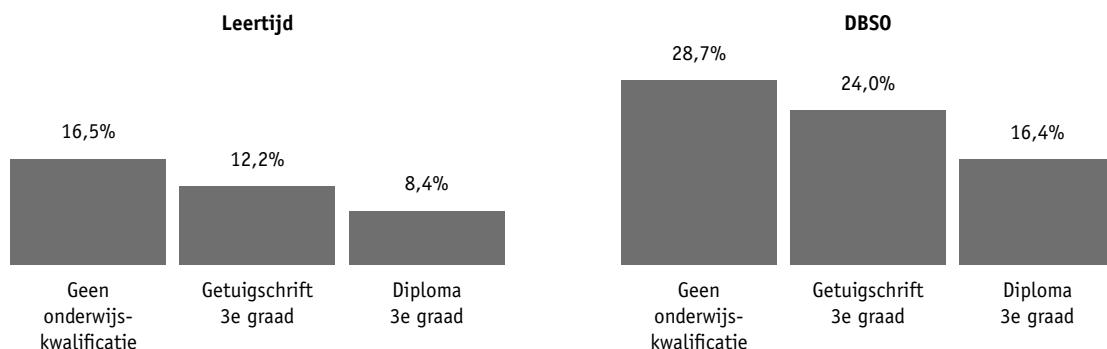
Het aandeel van deze schoolverlaters dat werkzoekend is na één jaar stijgt in vergelijking met het vorige rapport van 27,6% naar 30,5%. Bij een vertragende of dalende conjunctuur zijn het doorgaans jonge mensen zonder kwalificatie en zonder werkervaring die als eersten in de klappen delen. Bij de schoolverlaters die met maximaal een getuigschrift van de eerste graad secundair onderwijs naar de arbeidsmarkt trekken, verloopt de zoektocht naar een job het moeizaamst. In 2019 was 41% van deze schoolverlaters werkzoekend na een jaar.

Een bemoedigende vaststelling is dat een groot deel (een op drie) van deze ongekwalificeerde schoolverlaters zich binnen de twee jaar inschrijft voor een 'tweedekansleerweg' (secundair volwassenenonderwijs, Examencommissie of opnieuw secundair onderwijs) in een streven alsnog een getuigschrift of diploma secundair onderwijs te behalen (Neyts, Vermeiren, Bollen, De Poortere, & Derks, 2020).

In die zin zou de coronacrisis en de daaraan gekoppelde onzekere vacaturemarkt voor sommige van deze schoolverlaters nog een extra stimulans kunnen zijn om terug te gaan studeren. Uit een bevraging² in juli 2020 van werkende en werkzoekende jongeren naar de impact van de coronacrisis op hun (zoektocht naar) werk blijkt dat meer dan een op drie werkzoekende jongeren eraan denkt om terug te gaan studeren in plaats van werk te zoeken (Ambrassade, 2020).

Figuur 1.

Werkzoekendenpercentages bij schoolverlaters uit Leertijd en DBSO

Bron: Schoolverlatersrapport 2020, VDAB

Meisjes vinden vlotter aansluiting

Het aandeel mannen en vrouwen is binnen de schoolverlaterspopulatie al jaren zo goed als gelijk (respectievelijk 51% en 49%). Het aandeel werkzoekende schoolverlaters verschilt echter sterk tussen beide geslachten. Vrouwen halen traditioneel een globaal werkzoekendenpercentage dat beduidend lager ligt dan dat van de mannelijke schoolverlaters (respectievelijk 7,1% en 10,6%). Dit wordt deels verklaard door het feit dat heel wat meer mannen dan vrouwen ongekwalificeerd de arbeidsmarkt betreden (63% in vergelijking met 37%). Daarnaast zijn vrouwelijke schoolverlaters ook vaker hooggeschoold dan hun mannelijke collega's (59% ten opzichte van 41%). Beide trends beïnvloeden de uitstroombansen en dus het werkzoekendenpercentage van de vrouwen op een positieve manier.

Daarnaast maken mannen en vrouwen grotendeels andere studiekeuzes. Vergeleken met het andere geslacht kiezen jongens nog altijd vaker voor een STEM-opleiding en meisjes vaker voor een zorg- of onderwijsopleiding. Vrouwelijke schoolverlaters komen daardoor veelvuldiger in stabiele en minder conjunctuurgevoelige sectoren terecht, zoals de overheid, het onderwijs en de gezondheidszorg.

Werkervaring én diploma samen versterken de kansen op de arbeidsmarkt

Werkervaring opdoen gebeurt vooral via werkplekleren, een leer methode die voorkomt in

verschillende vormen en onder verschillende namen. De meest gekende vormen zijn 'Leertijd' en 'DBSO', die samen het stelsel 'Leren en Werken' uitmaken, en 'Duaal leren'. Binnen deze leerwegen kunnen leerlingen naast een beroepsgerichte kwalificatie ook een onderwijskwalificatie behalen in de vorm van een getuigschrift of diploma van de derde graad van het secundair onderwijs (SO). Zo'n onderwijskwalificatie wordt zeer gewaardeerd door de werkgever en dat weerspiegelt zich in de werkzoekendenpercentages. Schoolverlaters met enkel een beroepsgerichte kwalificatie op zak halen een werkzoekendenpercentage dat gemiddeld een stuk hoger ligt dan dat van schoolverlaters die ook een getuigschrift of een diploma SO hebben verworven (zie figuur 1).³

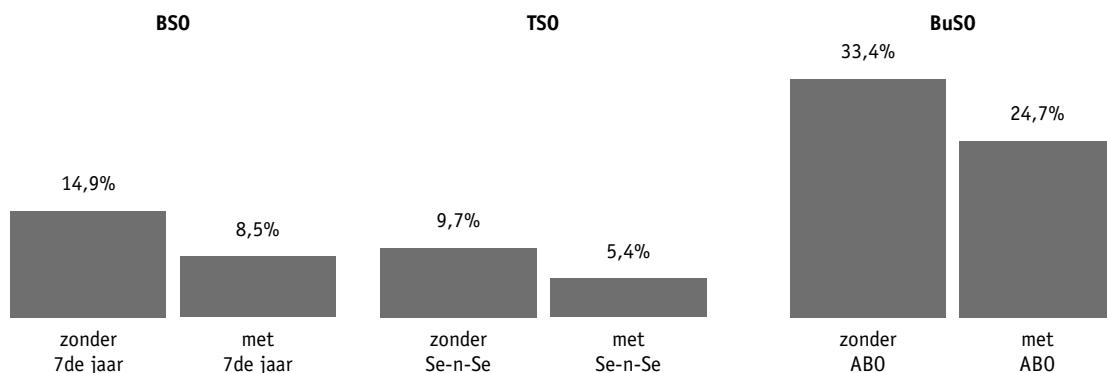
Leertijd

In de Leertijd worden vier dagen beroepsgerichte praktijkopleiding gecombineerd met een dag theoretische opleiding. Enkel jongeren die een leerovereenkomst met een bedrijf hebben, kunnen starten in de Leertijd. Hiermee is gegarandeerd dat alle Leertijd-leerlingen effectief vier dagen per week meedraaien op de werkvloer en zo het vak al doende leren. Schoolverlaters uit de Leertijd betreden de arbeidsmarkt dan ook goed voorbereid en halen daardoor een relatief laag werkzoekendenpercentage (11,6%).

Wanneer we de Leertijd-schoolverlaters opsplitsen naar onderwijskwalificatie (zie figuur 1) valt op dat

Figuur 2.

Werkzoekendenpercentages van schoolverlaters uit BSO, TSO en BuSO, al dan niet na een specialisatiejaar

Bron: Schoolverlatersrapport 2020, VDAB

vooral de schoolverlaters, die naast een beroepskwalificatie ook een diploma secundair onderwijs hebben behaald, vlot hun weg tot de arbeidsmarkt vinden. Met een werkzoekendenpercentage van 8,4% scoren zij even goed als jongeren die de school verlaten met een diploma beroepssecundair onderwijs (7 jaar BSO; 8,5%) of technisch secundair onderwijs (6 of 7 jaar TSO; 8,8%).

DBSO

Ook in het DBSO wordt een component leren (twee dagen per week) afgewisseld met een component werken (drie dagen per week). Schoolverlaters uit DBSO halen echter een gemiddeld werkzoekendenpercentage (22,4%) dat bijna dubbel zo hoog ligt als dat van de schoolverlaters uit de Leertijd.

DBSO geldt, nog meer dan de Leertijd, als opvangnet voor kwetsbare jongeren met psychologische, familiale of schoolgerelateerde problemen die niet allemaal klaar zijn voor directe arbeidsdeelname. Afhankelijk van de afstand tot de arbeidsmarkt wordt de component werken ingevuld door ofwel een echte arbeidservaring ofwel een specifiek begeleidingstraject waarin ontbrekende attitudes en vaardigheden eerst verder ontwikkeld worden. Dit betekent dat niet elke leerling gedurende de ganse opleiding ervaring op de werkvloer opdoet en dat dus niet elke schoolverlater even voorbereid naar de arbeidsmarkt trekt. Het behalen van een onderwijskwalificatie doet ook bij deze

DBSO-schoolverlaters het werkzoekendenpercentage sterk dalen. Vooral het behalen van een diploma SO levert de DBSO-schoolverlater een groot voordeel op (zie figuur 1).

Specialisatiejaar faciliteert de opstap naar werk

BSO en TSO

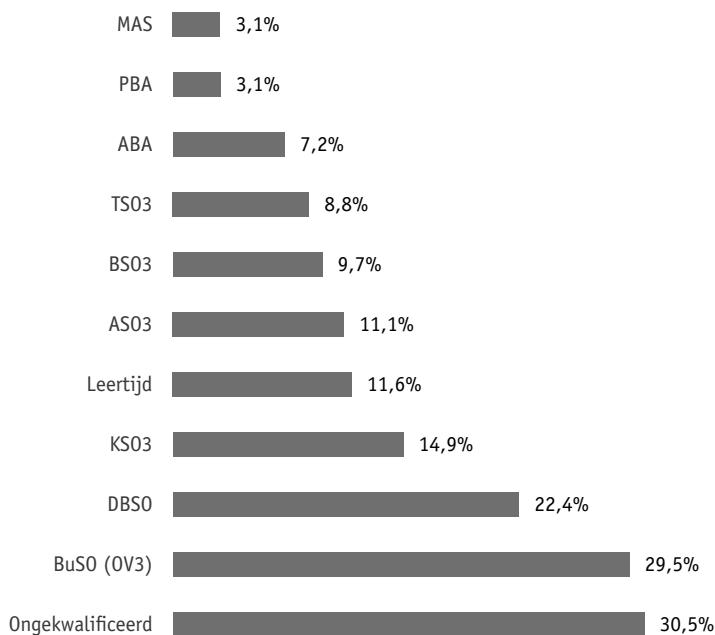
Op het niveau van beroepssecundair (BSO) en technisch secundair (TSO) onderwijs kan de leerling zich – na het beëindigen van de 6-jarige basisopleiding – verder bekwamen in een vakgebied via het volgen van een specialisatiejaar. Op BSO-niveau spreken we van een 7de jaar, op TSO-niveau van een Se-n-Se (secundair na secundair). Zo'n specialisatiejaar is sterk gericht op de praktijk en het leren op de werkvloer. Hierdoor zijn deze leerlingen beter voorbereid op de arbeidsmarkt en daalt hun kans om een jaar na schoolverlaten werkzoekend te zijn aanzienlijk (zie figuur 2).

BuSO

In opleidingsvorm 3 (OV3) van het buitengewoon secundair onderwijs (BuSO) worden leerlingen met leermoeilijkheden en/of een beperking in de vorm van een motorische, een mentale en/of een sensorische (auditieve, visuele) handicap opgeleid met het oog op integratie in een gewoon leef- en

Figuur 3.

Werkzoekendenpercentages per studieniveau

Noot: HB05 – Verpleegkunde is niet in de figuur opgenomen aangezien het hier niet over een volledig studieniveau gaat.

Bron: Schoolverlatersrapport 2020, VDAB

werkmilieu. Om hun kansen op tewerkstelling te versterken, kunnen leerlingen na de vijfjarige basisopleiding nog een alternerende beroepsopleiding (ABO) volgen van één jaar in de vorm van alternerend leren op school (twee dagen per week) en werkplekieren (drie dagen per week). Tijdens zo'n ABO-jaar krijgt de jongere de kans om zich verder te bekwamen in een vak, werkervaring op te doen in een bedrijf en zich zo beter voor te bereiden op een actieve deelname op de arbeidsmarkt.

Het enorme verschil in werkzoekendenpercentages tussen BuSO-schoolverlaters die geen ABO volgden en zij die dat wel deden (respectievelijk 33,4% en 24,7%, zie figuur 2) toont aan dat een ABO haar doel niet mist. Zelfs met de extra werkervaring blijft de vaststelling dat ook ABO-schoolverlaters moeilijk aan de bak komen en/of blijven. Vooroordelen tegenover personen met een handicap, waarbij vooral wordt uitgegaan van hun beperkingen en niet van hun potentieel, spelen

daarin mee en zijn – jammer genoeg – moeilijk te doorbreken.

Hoe hoger geschoold, hoe minder werkzoekend

Figuur 3 toont duidelijk dat – globaal gezien – hoe hoger de scholingsgraad van de schoolverlater is, hoe kleiner de kans is om een jaar na schoolverlaten werkzoekend te zijn.

Van alle schoolverlaters die in 2018 ongekwificeerd de arbeidsmarkt betraden, was gemiddeld 30,5% na een jaar werkzoekend. Schoolverlaters die een beroepskwalificatie behaalden via Leren & Werken (Leertijd en DBSO, al dan niet gecombineerd met een algemene onderwijskwalificatie) behaalden een jaar later een gemiddeld werkzoekendenpercentage van 19,4%. Als de schoolverlater een getuigschrift of diploma secundair onderwijs (ASO3, BSO3, TSO3 en KSO3) op zak had,

daalde het werkzoekendenpercentage verder naar 9,7%.

Doorstroom naar hogere studies na een brede basisopleiding is een must

Er zijn heel wat jongeren die na het beëindigen van de derde graad algemeen secundair onderwijs (ASO3) of een academische bachelor (ABA) naar de arbeidsmarkt trekken. In 2018 ging het respectievelijk om 3750 en 846 schoolverlaters. Dat is echter niet de bedoeling. ASO-onderwijs bereidt leerlingen voor op het hoger onderwijs en een ABA vormt de noodzakelijke basis voor het behalen van een masterdiploma. Een ASO3- en een ABA-diploma beogen dus een doorstroom naar hogere studies en bezitten geen directe meerwaarde op de arbeidsmarkt.

Een belangrijke opmerking hierbij is dat de schoolverlatersaantallen bij ASO3 en ABA overschat zijn, doordat het departement Onderwijs en Vorming ook jongeren die buiten Vlaanderen verder studeren als schoolverlater telt. Deze schoolverlaters komen ook niet voor in onze werkzoekendenbestanden, waardoor ze als niet-werkzoekend worden geregistreerd. Dit leidt op haar beurt tot een onderschatting van het werkzoekendenpercentage. En dat betekent dat de gerapporteerde werkzoekendenpercentages van ASO3-schoolverlaters (11,1%) en ABA-schoolverlaters (7,2%) in realiteit nog hoger liggen.

Als een jongere met een ASO-diploma effectief een hoger diploma behaalt, verhoogt dit aanzienlijk de arbeidsmarktkansen. Het behalen van bijvoorbeeld een professioneel bachelordiploma doet het werkzoekendenpercentage dalen van 11,1% naar 3,1%. Hetzelfde geldt voor jongeren met een ABA-diploma, bij deze groep lag het werkzoekendenpercentage op 7,2%. Bij jongeren die met een ABA- en een masterdiploma de arbeidsmarkt betraden, lag het werkzoekendenpercentage slechts op 3,1%.

Ook binnen de derde graad van het technisch secundair onderwijs (TSO3) bestaan er opleidingen met een doorstroomfinaliteit, zoals 'Gezondheids- en welzijnswetenschappen' en 'Techniek-Wetenschappen'. Net als bij de ASO3- en ABA-opleidingen geldt hier de must om verder te studeren.

Schoolverlaters uit STEM scoren goed

In onze digitale en technologiegedreven kennismaatschappij is er een grote nood aan wetenschappelijke en technische profielen. STEM-inzichten en -vaardigheden zijn onmisbaar in ons dagelijks leven, zeker in deze coronatijden: zonder STEM geen beademingsapparatuur, geen antivirale middelen, geen online meetings met collega's, familie of vrienden, enzovoort.

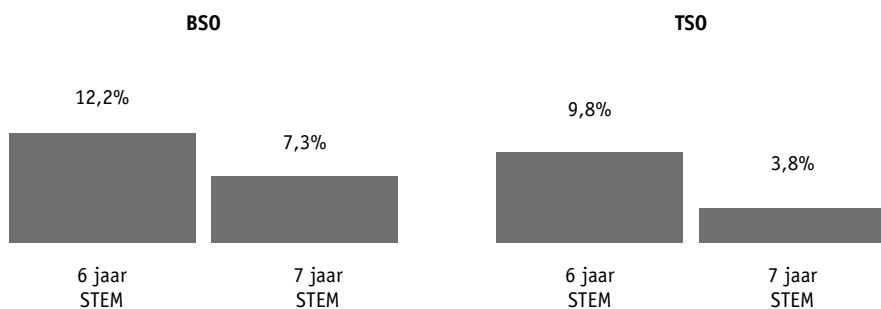
Om meer mensen te stimuleren voor het kiezen van een (exact) wetenschappelijke of technische opleiding en loopbaan, startte de Vlaamse Regering in 2012 met een STEM-actieplan. VDAB werkt mee aan dit actieplan en besteedt daarom in zijn schoolverlatersrapport uitgebreid aandacht aan de resultaten van STEM-opleidingen in de derde graad secundair onderwijs, de professionele bachelor en de master.

Globaal gezien kunnen we stellen dat STEM-schoolverlaters vlot doorstromen naar de arbeidsmarkt, zeker wanneer deze een diploma hoger onderwijs behalen. Vooral schoolverlaters uit 'Industriële wetenschappen en technologie' en 'Toegepaste wetenschappen' (de zogenaamde burgerlijke ingenieurs) zijn zeer in trek. Tenminste, zolang de gekozen afstudeerrichting zich niet situeert in de creatieve sector zoals 'Digital arts and entertainment' (PBA) en 'Modetechnologie' (PBA). Schoolverlaters uit deze STEM-opleidingen vinden moeilijker aansluiting met de arbeidsmarkt. Ook afgestudeerden uit enkele puur wetenschappelijke masteropleidingen als 'Geografie' en 'Biologie' hebben het moeilijker dan schoolverlaters uit de meer toegepaste wetenschappen.

Bij de STEM-opleidingen in het secundair onderwijs zijn het vooral de specialisatie-opleidingen die goed scoren en een duidelijke meerwaarde vormen op de arbeidsmarkt. Op BSO- en TSO-niveau doet een 7de jaar of een Se-n-Se het werkzoekendenaandeel dalen met respectievelijk 40% en 61% (zie figuur 4). In het bijzonder de opleidingen binnen de studiegebieden 'Mechanica – Elektriciteit' en 'Land- en tuinbouw' doen het zeer goed. De enige zesjarige opleiding die kan wedijveren met de zevenjarige opleidingen is 'Vrachtwagenchauffeur' (BSO).

Figuur 4.

Werkzoekendenpercentages STEM-opleidingen in BSO3 en TSO3, uitgesplitst naar 6 jaar en 7 jaar

Bron: Schoolverlatersrapport 2020, VDAB

Op secundair onderwijsniveau zijn er echter ook een aantal STEM-opleidingen die allesbehalve vlot uitstromen naar de arbeidsmarkt. Het betreft de STEM-opleidingen binnen het studiegebied 'Grafische communicatie en media' (zowel op BSO- als TSO-niveau) en de IT-gerelateerde opleidingen 'Multimedia' en 'Informaticabeheer' op TSO-niveau. Jongeren uit deze opleidingen voldoen steeds minder aan de vraag op de arbeidsmarkt. Door de snelle technologische en digitale evoluties in zowel de grafische als de ICT-sector wordt een steeds grotere technische basiskennis vereist. In de praktijk komt dit erop neer dat werkgevers de voorkeur geven aan schoolverlaters uit verwante PBA-opleidingen.

Schoolverlaters uit ZORG zijn zeer gegeerd

Omdat er in de zorgsector eveneens een nijpend tekort aan arbeidskrachten is en – onder andere door de vergrijzing van de maatschappij – de vraag naar deze arbeidskrachten alleen maar zal toenemen, wordt in het schoolverlatersrapport ook apart gerapporteerd over ZORG-opleidingen.

ZORG-opleidingen leiden mensen op tot een zorgberoep. Niet alleen (ver)zorgende opleidingen, maar ook opleidingen die eerder gericht zijn op huishoudelijke, logistieke en administratieve ondersteuning in de zorg vallen onder deze noemer. Voorbeelden van (ver)zorgende opleidingen zijn 'Thuis- en bejaardenzorg' (BSO), 'Leefgroepenwerking' (TSO), 'Orthopedagogie' (PBA) en 'Geneeskunde' (MAS). Voorbeelden van ondersteunende

zorgopleidingen zijn 'Organisatiehulp' (BSO) en 'Tandartsassistentie' (TSO).

De huidige coronacrisis stelt de problematiek van groeiend personeelstekort in de zorg nog meer op scherp. Ze maakt duidelijk hoe belangrijk een goede en kwaliteitsvolle gezondheidszorg is, vooral ook om in uitzonderlijke situaties te kunnen blijven functioneren. Deze kwaliteit kunnen we enkel (blijven) garanderen mits voldoende, goed opgeleid zorgpersoneel.

Een positieve vaststelling is dat in de meeste zorgopleidingen in het hoger onderwijs het aantal schoolverlaters toeneemt (tussen 2013 en 2018). Voor sommige beroepen, zoals verpleegkundige, is de stijgende uitstroom echter onvoldoende om aan de vraag tegemoet te komen. Het tekort aan verpleegkundigen neemt snel toe. Uit onze spanningsindicator blijkt dat er in 2014 nog een werkzoekende verpleegkundige per vacature was, terwijl dit begin 2020 een werkzoekende voor drie vacatures was. Zeker nu ook de babyboomgeneratie volop uit de arbeidsmarkt stroomt, zal de vraag alleen maar groter worden. In het secundair onderwijs merken we een tegenovergestelde trend. Daar neemt het aantal schoolverlaters uit een zorgopleiding af. Vooral de daling in de TSO-opleidingen 'Jeugd- en gehandicapenzorg' en 'Leefgroepenwerking' is geen goede zaak gezien het groot tekort aan personeel in deze sectoren.

Met de groeiende vraag naar zorgprofielen vinden de ZORG-schoolverlaters globaal gezien vlot aansluiting met de arbeidsmarkt, zeker wanneer deze

schoolverlaters een diploma hoger onderwijs hebben behaald. Voorbeelden van opleidingen die al jaren zeer goed scoren zijn ‘Tandheelkunde’, ‘Verpleegkunde’ en ‘Geneeskunde’. In tegenstelling tot de hogere opleidingen zijn de uitstroomkansen bij ZORG-schoolverlaters uit het secundair onderwijs minder eenduidig. Zolang er een diploma (dit betekent op BSO-niveau dus een 7de jaar)⁴ wordt behaald in een ZORG-opleiding waarbij de focus ligt op het (ver)zorgen, zit de schoolverlater goed. Voorbeelden zijn ‘Thuis- en bejaardenzorg’ (BSO) en ‘Leefgroepenwerking’ (TSO). Opleidingen die eerder de nadruk leggen op logistieke ondersteuning in de zorgsector, zoals ‘Organisatie-Assistentie’ (BSO) en ‘Organisatiehulp’ (BSO) doen het beduidend minder goed.

Ook buiten STEM en ZORG liggen er kansen voor schoolverlaters

Niet iedereen wil een STEM- of ZORG-beroep uitoefenen. Bijna de helft van de schoolverlaters heeft interesses die elders liggen en kiest opleidingen als ‘Verkoop’ (BSO), ‘Integrale veiligheid’ (TSO), ‘Sociaal werk’ (PBA) of ‘Rechten’ (MAS). Net als bij de STEM- en ZORG-opleidingen kan je hier goede en minder goede keuzes maken voor wat betreft de kans om een jaar na schoolverlaten werkzoekend te zijn.

In het secundair onderwijs verliest ‘Handel’ de afgelopen jaren aan schoolverlaters, maar het blijft veruit het grootste studiegebied. Schoolverlaters halen hier echter relatief hoge werkzoekendenpercentages. De eisen van de werkgevers zijn hoog en de concurrentie met PBA-schoolverlaters is groot. Het studiegebied ‘Maatschappelijke veiligheid’, waarbinnen jongeren opgeleid worden tot beroepen als bewakingsagent, politieagent, medewerker civiele veiligheid, enzovoort wint aan populariteit en scoort ook goed qua werkzoekendenpercentage. De schoolverlaters die op secundair onderwijsniveau al enkele jaren de beste kaarten kunnen voorleggen, komen uit de opleidingen ‘Restaurantbedrijf en drankenkennis’ (BSO) en ‘Esthetische lichaamsverzorging’ (TSO).

In het hoger onderwijs vinden we de hoogste werkzoekendenpercentages bij schoolverlaters uit opleidingen die zich situeren in de culturele en

artistieke sector. De vaak voorkomende korte termijncontracten en het vele projectwerk zorgen hier voor onzekere werkposities. Op PBA-niveau zijn het vooral schoolverlaters uit managementopleidingen die vlot uitstromen. Ook de afgestudeerde leerkrachten vinden makkelijk hun weg naar de arbeidsmarkt. Bij de masters maken schoolverlaters uit ‘Diergeneeskunde’, ‘Sociale gezondheidswetenschappen’ en ‘Economische en toegepaste economische wetenschappen’ globaal gezien de beste arbeidsmarkt kansen.

Tot slot

In de eerste plaats is het schoolverlatersrapport bedoeld als instrument voor jongeren bij hun studiekeuze. Het werkzoekendenpercentage is een objectieve maat en biedt een indicatie van hoe goed de schoolverlaters uit de verschillende opleidingen aansluiten op de vraag van de arbeidsmarkt.

Een studiekeuze moet natuurlijk in de eerste plaats gebaseerd zijn op iemands interesses, dromen en competenties. Dit zijn de belangrijkste drijfveren die voor een groot deel de slaagkansen zullen bepalen en de latere loopbaan vormgeven. Arbeidsmarktinformatie kan deze keuze echter helpen verfijnen of bij twijfel de knoop mee helpen doorhakken. Het maakt de jongere hopelijk ook bewuster van zijn of haar keuze en de invloed die deze kan hebben op de professionele loopbaan.

Daarenboven willen we benadrukken dat niet alleen een diploma je professionele succes bepaalt. Onder meer aanpassingsvermogen, creativiteit, ondernemerszin, leergierigheid en sociale competenties zijn van essentieel belang. Een diploma blijft de beste garantie voor een goede start van een professionele loopbaan. In een steeds sneller evoluerende maatschappij en een flexibeler wordende arbeidsmarkt – die zich op elk moment moet kunnen aanpassen aan onvoorziene contexten (zoals bij de COVID-19-pandemie) – worden vakoverschrijdende vaardigheden en levenslang leren echter steeds belangrijker.

Lenny Stevens
VDAB

Noten

---

1. Het volledige schoolverlatersrapport is online te raadplegen, evenals de interactieve tool waarin alle gegevens in detail kunnen opgevraagd worden:
Rapport: <https://www.vdab.be/sites/web/files/doc/schoolverlaters/schoolverlatersrapport2020.pdf>
Tool: <https://www.vdab.be/trenddoc/schoolverlaters/detail/default.shtml>
2. Een bevraging door Ambrassade, in samenwerking met WAT WAT en VDAB, die kadert in een ruimer onderzoek naar hoe jongeren kijken naar de toekomst van werk. De timing van dit onderzoek bood de kans om ook vragen rond de directe impact van de coronacrisis op te nemen.
3. Omdat Duaal leren pas in het schooljaar 2016-2017 als proeftuin gestart is, bezitten wij nog onvoldoende gegevens over de schoolverlaters uit deze leervorm. In de bespreking over werkplekleren kunnen we daarom enkel cijfers meegeven over de schoolverlaters uit het stelsel 'Leren en Werken'.
4. Tot en met het schooljaar 2018-2019 kreeg een leerling na het afronden van een 6-jarige opleiding BSO een getuigschrift secundair onderwijs en pas na het succesvol beëindigen van een 7de jaar behaalde de leerling een diploma secundair onderwijs. Vanaf 1 september 2019 is dit systeem veranderd en krijgen leerlingen al na het 6de jaar BSO een diploma secundair onderwijs uitgereikt.

Bibliografie

- Ambrassade. (2020, juli). *Rapport: Werkzoekende en werkende jongeren over de invloed van Corona op hun eerste stappen op de arbeidsmarkt*. Geraadpleegd via: <https://ambrassade.be/nl/kennis/artikel/rapport-werkzoekende-en-werkende-jongeren-over-de-invloed-van-corona-op-hun-eerste-stappen-op-de-arbeidsmarkt>
- Neyts, S., Vermeiren J., Bollen, M., De Poortere, S., & Derks, A. (2020) *Vroegtijdige schoolverlaters. Inschrijvingen en kwalificaties in tweedekansleerwegen* (Rapport). Brussel: departement Onderwijs en Vorming.
- Steunpunt handicap en arbeid. (2015). *Dossier Buso schoolverlaters*. Antwerpen: Steunpunt handicap & arbeid.
- Van Droogenbroeck, F., De Boeck, A., & De Coninck, E. (2014). *De slow motion intrede op de arbeidsmarkt. Het systeem leren en werken door de ogen van jongeren*. Brussel: JeugdOnderzoeksPlatform (JOP).